

RYBY W LITERATURZE, KULTURZE, JĘZYKU I MEDIACH **RECENZJA**

Natalia Jankowska
Uniwersytet w Siedlcach

Abstrakt: W recenzji dokonano oceny monografii pt. *Ryby w literaturze, kulturze, języku i mediach* (Siedlce 2022) w kontekście innych tego rodzaju dzieł. Podkreślono, że publikacja przynosi wiele ciekawych informacji na temat ryb, jak też zwraca uwagę odpowiednim poziomem edytorskim.

Słowa kluczowe: ryby, literatura, język, kultura, media

ABOUT FISH IN LITERATURE, CULTURE, LANGUAGE AND MEDIA

Abstract: The review assessed the monograph entitled *Ryby w literaturze, kulturze, języku i mediach* (Siedlce 2022) in the context of other works of this type. It was emphasized that the publication brings a lot of interesting information about fish, and also draws attention to the appropriate editorial level.

Keywords: fish, literature, language, culture, media

Tematem tomu monograficznego *Ryby w literaturze, kulturze, języku i mediach* (Siedlce, IKRiBL, 2022) pod redakcją Ewy Borkowskiej, Andrzeja Borkowskiego, Marii Długołęckiej-Pietrzak i Barbary Stelingowskiej, są – jak wolno sądzić – dość tajemnicze stworzenia, które związane są z groźnym (por. np. topikę nautyczną w literaturze) żywiołem, czyli wodą¹. Niewiele znalazłam tego typu publikacji naukowych o rybach, oczywiście poza kontekstem ściśle zoologicznym czy kulinarnym. Autorzy i redaktorzy recenzowanego tomu udowadniają, że tytułowe zwierzęta są ciekawym przedmiotem badań literackich, językowych, kulturalnych i medialnych. Tę monografię warto porównywać z inną, zbliżoną tematycznie, pt. *Ryby w kulturze i rekultywacja środowiska wodnego...* (red. A. M. Wyrwa, Bydgoszcz 2012)². Opracowania prezentują dwie odmienne perspektywy na tematykę związaną z rybami – pierwsza skoncentrowana jest na ich obecności w literaturze, kulturze, języku i mediach, natomiast druga łączy zagadnienia kulturowe z aspektami rekultywacji środowiska wodnego.

Siedlecka monografia oferuje czytelnikom wielowymiarowe spojrzenie na rolę tych stworzeń w ludzkiej egzystencji. Opracowanie prezentuje interdyscyplinarne

¹ <https://ikribl.com/wp-content/uploads/2023/02/ryby-fin1.pdf>

² <https://projektpejzaz.pl/499-ryby-w-kulturze-i-rekultywacja-srodowiska-wodnego>

podejście do tematu. Czytelnik odnajdzie tu zarówno analizy literackie, jak i społeczno-kulturowe refleksje na temat znaczenia ryb w różnych aspektach życia ludzkiego. Publikacja jest atrakcyjna zarówno dla miłośników literatury, kultury jak i osób zainteresowanych semiotyką mediów. Całość poprzedza wstęp napisany przez Andrzeja Borkowskiego, który uświadamia czytelnika, jak rozległym i różnorodnym tematem badawczym są te zwierzęta. Jednocześnie przejrzyste i zwięzłe rozpoczęcie, zachęca do lektury i otwiera czytelnika na problematykę przedstawioną w monografii. Uda się to, ponieważ wstęp nie jest długi, ale konkretny. Niczym aperitif wzmacnia apetyt odbiorcy na wiedzę, związaną ze światem ryb. Zaobserwować można podział tematyczny artykułów naukowych, wprowadzający ład i przejrzystość. Książka podzielona jest na trzy działy: *Wielokulturowe oblicza ryb, Ryby i literatury oraz Ryby i języki*. Zauważalny jednak jest brak osobnego rozdziału poświęconego mediom, wymienionym przecież w tytule publikacji, zapewne z tego powodu, iż w całym tomie znajdziemy z tego zakresu tylko jeden anglojęzyczny artykuł Joanny Łapińskiej *Tilapia Sounds Crunchy and You Wear a Fishbowl: Fish-Related Motifs in ASMR Videos in the Affect Theory Perspective*.

Z kolei *Ryby w kulturze i rekultywacja środowiska wodnego...* przedstawiają bardziej jednorodne naukowo podejście do tematu, zestawiając kulturę z ochroną środowiska. Całość przybliży czytelnikom zarówno historyczne aspekty obecności ryb w kulturze, jak i współczesne badania hydrobiologiczne. Wskazana monografia skierowana jest przede wszystkim do specjalistów z dziedziny biologii, ochrony środowiska czy nauk związanych z hydrologią. Przedmowa redaktora, która moim zdaniem jest bardzo klasyczna i zachowawczo-powściągliwa, spełnia swoje zadanie i trafnie zarysowuje treść artykułów naukowych.

Muszę również zwrócić uwagę na wspaniałe walory estetyczne obu monografii, choć może nie są one tak ważne jak treść (zwłaszcza w przypadku książek naukowych, których przedmiotem jest wiedza i badania). Jestem jednak oczarowana wydaniem siedleckiej monografii *Ryby w literaturze, kulturze, języku i mediach*. Na okładce książki widnieje przepięknie mieniący się bojownik syjamski z rozłożystymi płetwami, gotowy do walki. Grafika świetnie kontrastuje z czarnym i czerwonym kolorem reszty okładki. Moją wątpliwość wzbudziła ryba typowo akwarystyczna, która przywodzi na myśl hodowlę. Przedstawiona jednak została w artystycznym ujęciu i doskonale nawiązuje do tematyki monografii. Marginesy, strona tytułowa zdobione są iluminacjami przedstawiającymi różne ryby. W publikacji *Ryby w kulturze i rekultywacja środowiska wodnego* również można znaleźć dekoracyjne iluminacje ryby, okalające każdą stronę. Niektóre z tych stron są granatowe i posiadają wkomponowane dekoracyjne szkice. Klasycznie zdobione boki w kolorystyce granatowo-zielonej doskonale pasują do ryb, jednak całość przypomina nieco podręcznikowy styl, co moim zdaniem niezupełnie pasuje do publikacji naukowej.

Ważnym elementem w monografii *Ryby w literaturze, kulturze, języku i mediach* jest bardzo dobrze dopracowanym skład; przejrzysty, jednolity dla każdego

artykułu. Czcionka jest odpowiednia, czytanie nie sprawia trudności, a odstępy między wierszami nadają przejrzystości, klarowności każdej stronie. Wyraźnie i pełne kolorów ilustracje wzbogacają tom, podobnie jak grube, mięsiste kartki. Trzymając monografię w rękach, zauważalny jest ogrom pracy wydawcy. W przypadku monografii *Ryby w kulturze i rekultywacja środowiska wodnego*, skład prezentuje się równie dobrze i przejrzysto. Ciekawym elementem są zabarwione na niebiesko tytuły poszczególnych artykułów. Dobrze dobrana czcionka oraz odstępy, tworzą wspólną, spójną całość. Ilustracje są świetnie wkomponowane i opisane. Pełnią funkcję dekoracyjną oraz poglądową, urozmaicają i wzbogacają teksty naukowe. Wspomnę też o przejrzystych i kolorowych diagramach słupkowych, które nie tylko przedstawiają istotną wiedzę, ale ładnie się prezentują. Użycie kolorów to dobre rozwiązanie, przykuwa wzrok czytelnika. Jednak nie do końca zrozumiałe wydaje się zastosowanie mieszanki koloru niebieskiego i zielonego w spisie treści; wprowadza to moim zdaniem zamieszanie i dekoncentruje czytelnika, zwłaszcza korzystającego z wersji cyfrowej książki.

Obie publikacje ukazują znaczenie ryb z nieco innych perspektyw, co pozwala czytelnikowi spojrzeć na ten temat z różnych stron. Wybór między nimi zależy od zainteresowań odbiorcy oraz stopnia specjalistycznego podejścia, jakiego oczekuje się od publikacji. Wszystko to sprawia, że obie monografie są ciekawymi propozycjami wydawniczymi, które są wartościowym źródłem wiedzy na temat roli ryb w społeczeństwie i środowisku.

Dane kontaktowe / Contact details:

Natalia Jankowska
E-mail: nj85854@stud.uws.edu.pl